

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 432/2020-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 12. novembra 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Martina Vernarského (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Roberta Šorla predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného obchodnou spoločnosťou AS Legal s. r. o., advokátska kancelária, Hlučínska 1/11, Bratislava, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Milan Šulva, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 3 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a rozhodnutím Krajského súdu v Nitre sp. zn. 7 Co 118/2019 z 12. decembra 2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého rozhodnutia a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. marca 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“)

a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a rozhodnutím Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 7 Co 118/2019 z 12. decembra 2019 (ďalej aj „napadnuté rozhodnutie“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplynulo, že sťažovateľ bol stranou konania vedeného na Okresnom súde Nové Zámky (ďalej len „okresný súd“), v ktorom sa domáhal podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“ alebo „zákon o zodpovednosti za škodu“) náhrady škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím vyšetrovateľa Okresného riaditeľstva Policajného zboru, Úradu justičnej a kriminálnej polície v Nových Zámkoch ČVS: ORP-459/OEK-NZ-2005 z 23. februára 2011 (ďalej len „nezákonné rozhodnutie“). Nezákonným rozhodnutím sa začalo trestné stíhanie proti žalobcovi, ktoré skončilo oslobodzujúcim rozsudkom súdu. Sťažovateľ sa domáhal ospravedlnenia zo strany Slovenskej republiky – Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „žalovaný“), náhrady trov trestného konania a tiež náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím (v sume 50 000 €) a náhrady nemajetkovej ujmy za nezákonný postup (v sume 50 000 €). Okresný súd rozsudkom sp. zn. 13 C 288/2016 z 26. apríla 2017 (v poradí prvým) zaviazal žalovaného písomne sa ospravedlniť žalobcovi (sťažovateľovi, pozn.) za nezákonné rozhodnutie, ďalším výrokom zaviazal žalovaného zaplatiť žalobcovi náhradu škody v sume 1 609,05 € a v zostávajúcej časti žalobu zamietol. Súčasne rozhodol, že žiadna zo strán nemá právo na náhradu trov konania. Na základe odvolaní strán krajský súd rozsudkom sp. zn. 7 Co 298/2017 z 13. decembra 2018 rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom výroku, ktorým bola žalovanému uložená povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 1 609,05 €, zmenil tak, že žalovaného zaviazal zaplatiť žalobcovi sumu 1 557,35 € a vo zvyšku nárok žalobcu zamietol. V zamietajúcom výroku v časti týkajúcej sa náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným úradným postupom v sume 50 000 € odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil. Vo výroku, ktorým bola žalovanému uložená povinnosť písomne sa ospravedlniť žalobcovi, a v zamietajúcom výroku v časti týkajúcej sa náhrady nemajetkovej ujmy za nezákonné rozhodnutie v sume 50 000 €, ako aj vo výroku o trovách konania odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie

konanie a nové rozhodnutie. Po vrátení veci okresný súd opäť rozhodol rozsudkom sp. zn. 13 C 288/2016 z 10. apríla 2019, ktorým zaviazal žalovaného písomne sa ospravedlniť žalobcovi za nezákonné rozhodnutie, a ďalším výrokom žalobu v časti zaplataenia nemajetkovej ujmy v sume 50 000 € za nezákonné rozhodnutie zamietol. Súčasne žiadnej zo strán nepriznal nárok na náhradu trov konania. Proti tomuto rozsudku sťažovateľ podal odvolanie v časti zamietavého výroku o neuložení povinnosti žalovanému zaplatiť žalobcovi nemajetkovú ujmu 50 000 € a proti výroku o náhrade trov konania. Krajský súd napadnutým rozhodnutím zmenil rozsudok súdu prvej inštancie tak, že žalovaného zaviazal zaplatiť žalobcovi nemajetkovú ujmu v sume 4 000 € a vo zvyšku tento nárok žalobcu zamietol. Súčasne žiadnej zo strán nepriznal náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania.

3. Namietané porušenie svojich označených práv napadnutým rozhodnutím krajského súdu sťažovateľ odôvodnil takto:

„... odvolacím súdom priznaná výška náhrady nemajetkovej ujmy nezohľadňuje závažnosť ujmy a intenzitu zásahu zo strany štátnych orgánov do osobnostných práv sťažovateľa, keďže bol po dobu 8 rokov bezdôvodne a nezákonne stíhaný za trestný čin podvodu spolupáchateľstvom v štádiu pokusu podľa § 8 ods. 1 a § 9 ods. 2 k § 250 ods. 1, ods. 4 písm. b) Tr. zákona č. 140/1961 Zb. v znení neskorších predpisov platného do dňa 31.12.2005, za obzvlášť závažný zločin.

Určenie výšky nemajetkovej ujmy má byť (vzhľadom na okolnosti konkrétneho prípadu) v súlade s požiadavkou spravodlivosti. Súd musí mať preukázanú najmä skutočnosť, pre ktorú dospel k záveru, že zadosťučinenie podľa prvého odseku ustanovenia § 17 citovaného zákona nie je postačujúce, predovšetkým z hľadiska intenzity, trvania a rozsahu nepriaznivých následkov vzniknutých sťažovateľovi vzhľadom na jeho postavenie v rodine a spoločnosti a podobne (Rč 21/1995).

... s prihliadnutím na vykonané dokazovanie ako aj skutkovú a právnu argumentáciu sťažovateľa a preukázaný zásah do osobnostných práv sťažovateľa je zrejmé, že odvolacím súdom priznaná výška nemajetkovej ujmy je v danom prípade neprimeraná a nekompatibilná s korektívom spravodlivosti.

... K prípadnej interpretácii ust. § 17 ods. 4 zákona číslo 514/2003 Z. Z. ohľadom limitácie výšky náhrady nemajetkovej ujmy priznanej podľa odseku 2 tohto ustanovenia, ktorá nemôže byť vyššia ako výška náhrady poskytovaná osobám poškodeným násilnými trestnými činmi podľa osobitného predpisu, uvádzame, že aplikovať toto ustanovenie na prípady, keď uznesenie o vznesení obvinenia bolo vydané pred 1. januárom 2009, by znamenalo pripustiť, že hoci v čase pred nadobudnutím účinnosti novely vzniklo poškodenému právo na náhradu nemajetkovej ujmy vo vyššej výške, toto jeho právo v časti prevyšujúcej horný limit zavedený novelou zaniklo dňom jej účinnosti. Takýto prístup by popieral nielen princíp úplného odškodnenia, ale spôsoboval by aj neprípustné odňatie už existujúceho práva, zásah do legitímnej nádeje poškodeného na satisfakciu, a bol by aj porušením zákazu retroaktivity, zvlášť v situácii, ak jediným dôvodom, pre ktorý bolo toto obmedzenie zavedené, bola snaha štátu ušetriť finančné prostriedky na úkor poškodeného, a to legislatívnym zásahom.

Trestné stíhanie malo najmä z hľadiska intenzity, trvania a rozsahu trestného stíhania za následok celý rad nepriaznivých následkov vzniknutých sťažovateľovi na jeho postavenie v rodine a spoločnosti.

Požadovaná výška náhrady nemajetkovej ujmy nebola vzhľadom k okolnostiam prípadu žiadnym spôsobom neprimeraná. Pri zásahoch do súkromia, cti a dôstojnosti zo strany médií je poškodeným priznávaná výrazne vyššia náhrada nemajetkovej ujmy ako bola priznaná sťažovateľovi.

Napríklad vo veci vedenej pod zn. III. ÚS 501/2012 Ústavný súd SR videl ako ústavne súladné rozhodnutia všeobecných súdov, ktorým priznali žalobkyni náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 30.000,- EUR len z dôvodu zverejnenia nepravdivých a súkromných informácií v médiách. Sťažovateľ žiada od príslušného súdu vysvetlenie z akého dôvodu je vyššie uvedený zásah cca. 8-násobne závažnejší... ako zásah do jeho osobnostných práv spôsobený nezákonným trestným stíhaním trvajúcim 8 rokov za závažný zločin.

Sťažovateľ rovnako poukazuje na rozsudok Okresného súdu Bratislava III. zo dňa 25. marca 2008, sp.zn. 27C 31/00- 548, vo veci ochrany osobnosti, ktorým bola žalobcovi priznaná náhrada nemajetkovej ujmy vo výške 2.500.000,- Sk a rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo dňa 15.12.2005, sp. zn. 9 Co 213/05 vo veci ochrany osobnosti, v ktorom bola žalobcovi priznaná náhrada nemajetkovej ujmy vo výške 3.000.000,- Sk.

Sťažovateľ zastáva názor, že nemožno považovať za spravodlivé také rozhodovanie súdov v Slovenskej republike, na základe ktorého je osobám poškodeným dlhotrvajúcim nezákonným trestným stíhaním priznávaná výrazne nižšia náhrada nemajetkovej ujmy ako osobám poškodeným medializáciou zasahujúcou do ich osobnostných práv. Takýto rozdiel vo výške súdmi priznávaných náhrad nemajetkovej ujmy sa nejaví ako ospravedlniteľný a v súlade s princípmi právneho štátu.

... Vyššie uvedeným postupom a rozsudkom odvolací súd nesprávne aplikoval ustanovenia týkajúce sa stanovenia výšky náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej poškodenému podľa z.č. 514/2003 Zb. (najmä § 17 zákona) a nerešpektovania čl. 2 ods. 2 Civilného sporového poriadku, teda povinnosť súdu rozhodovať v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou. Odvolací súd predovšetkým neprihliadol na vyššie uvedenú judikatúru Ústavného súdu.“

4. Vzhľadom na uvedené sťažovateľ v petite ústavnej sťažnosti žiada, aby ústavný súd nálezom vyslovil porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na náhradu škody podľa čl. 46 ods. 3 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom a napadnutým rozhodnutím krajského súdu, aby napadnuté rozhodnutie zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie a aby mu priznal náhradu trov konania.

II.

Relevantná právna úprava a judikatúrne východiská ústavného súdu

5. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

6. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

7. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

8. Ústavný súd podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

9. Ústavný súd môže podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovel žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

10. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

11. Podľa čl. 46 ods. 3 ústavy každý má právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu či orgánu verejnej správy alebo nesprávnym úradným postupom.

12. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

13. Formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhadu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru. Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (obdobne napr. II. ÚS 71/97, IV. ÚS 195/07, III. ÚS 24/2010).

14. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05).

III.

Predbežné prerokovanie návrhu

15. Predmetom ústavnej sťažnosti je sťažovateľom namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na náhradu škody podľa čl. 46 ods. 3 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozhodnutím, ktorým krajský súd priznal sťažovateľovi náhradu nemajetkovej ujmy za nezákonné rozhodnutie, avšak nie vo výške, ktorú požadoval. Podľa sťažovateľa súdom priznaná suma finančnej satisfakcie nezohľadňuje závažnosť spôsobenej ujmy a intenzitu zásahu do jeho osobnostných práv, je teda „*neprimeraná a nekompatibilná s korektívom spravodlivosti*“. Poukazuje na to, že osobám poškodeným nezákonným trestným stíhaním súdy priznávajú výrazne nižšiu náhradu nemajetkovej ujmy ako osobám, do osobnosti ktorých bolo zasiahnuté medializáciou, čo nepovažuje za spravodlivé. Sťažovateľ namieta nesprávnu aplikáciu ustanovení zákona č. 514/2003 Z. z., najmä § 17, krajským súdom a nerešpektovanie čl. 2 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

16. Ústavný súd, poukazujúc na svoju stabilizovanú judikatúru, zdôrazňuje, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.). O svojvôli pri výklade alebo aplikácii právneho predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať vtedy, ak by sa jeho názor natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (napr. I. ÚS 115/02, I. ÚS 176/03).

17. Prvoradou úlohou ústavného súdu je ochrana ústavnosti, a nie ochrana zákonnosti, čo je prejavom doktríny, že všeobecný súd pozná právo („iura novit curia“). Je v právomoci všeobecných súdov vykladať a aplikovať zákony. Pokiaľ tento výklad nie je arbitrárny a je náležite zdôvodnený, ústavný súd nemá príčinu doň zasahovať (mutatis mutandis napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 50/04, IV. ÚS 238/05, II. ÚS 357/06).

18. Ústavný súd zdôrazňuje, že podľa čl. 51 ods. 1 ústavy domáhať sa práv uvedených v čl. 46 ústavy možno len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú. Toto pravidlo sa teda vzťahuje aj na základné právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu či orgánu verejnej správy alebo nesprávnym úradným postupom zaručené v čl. 46 ods. 3 ústavy, ktoré možno považovať konajúcim súdom za rešpektované, ak tento postupoval v súlade s ustanoveniami zákona o zodpovednosti za škodu (napr. III. ÚS 322/08).

19. Podstata základného práva na náhradu škody podľa čl. 46 ods. 3 ústavy spočíva v oprávnení každého domáhať sa náhrady škody spôsobenej v dôsledku nezákonného rozhodnutia alebo nesprávneho úradného postupu. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola označenému právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na náhradu škody vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy) (obdobne III. ÚS 155/2011).

20. Inými slovami, právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím štátneho orgánu alebo jeho nesprávnym úradným postupom v zmysle čl. 46 ods. 3 ústavy nie je absolútne, ale v záujme zaistenia právnej istoty podlieha (čl. 46 ods. 4 v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy) zákonným obmedzeniam upravujúcim predpoklady na jej uplatnenie.

21. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia vyplýva, že ním krajský súd s poukazom na § 388 CSP zmenil rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom zamietajúcom výroku a zaviazal žalovaného zaplatiť sťažovateľovi sumu 4 000 € ako náhradu nemajetkovej ujmy za nezákonné rozhodnutie a vo zvyšku tento nárok zamietol. Odvolací súd dospel k záveru, že súd prvej inštancie riadne zistil skutkový stav, avšak vec nesprávne právne posúdil, keď konštatoval, že žalobca nemá nárok na priznanie nemajetkovej ujmy za nezákonné rozhodnutie. Samotné konštatovanie porušenia práva krajský súd považoval za nedostatočné vzhľadom na ujmu žalobcu (a jej príčiny), preto bolo dôvodné poskytnutie finančnej satisfakcie žalobcovi. Vo vzťahu k určaniu výšky nemajetkovej ujmy krajský súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia uviedol:

«Určenie výšky nemajetkovej ujmy má byť (vzhľadom na okolnosti konkrétneho prípadu) v súlade s požiadavkou spravodlivosti. V rozhodnutí sp. zn. 6 M Cdo 15/2012 najvyšší súd uviedol, že určenie výšky primeranej náhrady nemajetkovej ujmy nie je záležitosťou voľnej úvahy, ktorá by nepodliehala žiadnemu hodnoteniu; jej základom je zistenie skutkových okolností, ktoré súdu umožnia úvahu na určitom kvalitatívnom posúdení základných súvislostí. Treba, aby súd v súvislosti s tým vzal do úvahy aj iné hmotnoprávne predpisy upravujúce odškodnenie, napríklad zákon č. 215/2006 Z.z., v zmysle ktorého v prípade, že trestným činom bola spôsobená smrť, má poškodený nárok

na vyplatenie odškodnenia v sume päťdesiatnásobku minimálnej mzdy; pri trestnom čine znásilnenia, sexuálneho násilia alebo sexuálneho zneužívania za spôsobenú morálnu škodu určuje limit odškodnenia vo výške desaťnásobku minimálnej mzdy. Súd sa musí zaoberať napríklad aj tým, že v čom je nemajetková ujma žalobcu v jeho spoločenskom, pracovnom, rodinnom živote spôsobená nezákonným rozhodnutím väčšia v porovnaní so smrteľným následkom trestného činu, resp. s morálnou ujmou spôsobenou trestným činom znásilnenia, sexuálneho násilia alebo sexuálneho zneužívania.

Najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 3 Cdo 7/2017 poukázal na judikatúru ESLP, podľa ktorej náhrada nemajetkovej ujmy v obdobných prípadoch musí byť rozumne primeraná utrpenej ujme na povesti (napr. Tolstoy Miloslavsky v. Spojené kráľovstvo). ESLP konštatoval, že pri určovaní výšky náhrady ujmy treba vychádzať z dôkazov preukazujúcich výšku ujmy. Okrem toho ESLP vyjadril názor, podľa ktorého výška náhrady v konkrétnom prípade musí zohľadňovať výšku náhrady priznávanú vnútroštátnymi súdmi v iných prípadoch týkajúcich sa poškodenia dobrej povesti. Napokon ESLP zdôraznil, že pri určovaní výšky náhrady za porušenie osobnostných práv musí byť zohľadnená výška náhrady, ktorá je priznávaná za telesné zranenia alebo ktorá sa priznáva obetiam násilných činov, pričom náhrada za porušenie iných osobnostných práv by nemala bez existencie závažných a dostatočných dôvodov prevyšovať maximálnu výšku náhrady priznávanú za telesné zranenia alebo násilné činy (napr. Iltakhti a Karhuvaara v. Fínsko).

Napokon v rozhodnutí sp. zn. 3 Cdo 19/2018 najvyšší súd konštatoval, že na podstate záverov, ku ktorým dospel najvyšší súd skôr už v rozhodnutiach, v ktorých bol uplatnený nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 58/1969 Zb., nezmenil nič ani zákon č. 514/2003 Z.z. Určenie maximálnej hranice náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z. (v znení zákona č. 412/2012 Z. z.) tak, aby priznaná náhrada nebola vyššia ako náhrada za ujmu, ktorú utrpeli obeť trestných činov, je pokračovaním v už nastolenom trende legislatívnych úprav pod vplyvom rozhodnutí ESLP.

Odvolačí súd poukazuje na to, že uvedené rozhodnutia najvyššieho súdu sa týkali sporov, v ktorých išlo o náhradu nemajetkovej ujmy v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. (okrem rozhodnutia sp. zn. 3 Cdo 19/2018), ktorý zákon neupravoval náhradu (a teda ani výšku) nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím štátu. Vzhľadom

na túto judikatúru najvyššieho súdu dospel odvolací súd k záveru, že v posudzovanom prípade napriek tomu, že v čase vydania nezákonného rozhodnutia nebolo účinné ustanovenie § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z.z. (výška náhrady nemajetkovej ujmy priznaná podľa odseku 2 nemôže byť vyššia ako výška náhrady poskytovaná osobám poškodeným násilnými trestnými činmi podľa osobitného predpisu 8a)), je potrebné prihliadnuť aj na ustanovenia zákona č. 215/2006 Z.z., o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi, a to v časti rozsahu odškodnenia týchto osôb. Zároveň je potrebné vziať do úvahy kritériá uvedené v § 17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z.z. Najvyšší súd v rozhodnutí z 21. júna 2018 sp. zn. 6 Cdo 44/2017 v súvislosti s týmito kritériami uvedenými v § 17 ods.3 uviedol: „V prípade nemajetkovej ujmy spôsobenej trestným stíhaním, ktoré skončilo oslobodením spod obžaloby, bude potrebné popri povahe a dĺžke trestného konania prihliadnuť najmä na závažnosť ujmy a okolnosti, za ktorých k nej došlo a na závažnosť následkov spôsobených trestným stíhaním v osobnostnej sfére poškodeného. Posúdenie okolností, za ktorých k ujme došlo, zahrňuje aj správanie poškodeného.“

S ohľadom na uvedené je zrejmé, že žalobcom požadovaná výška nemajetkovej ujmy za nezákonné rozhodnutie je neprimeraná. V tejto súvislosti odvolací súd poukazuje na rozhodnutie ESLP vo veci Winkler proti Slovenskej republike, v ktorom 17. júla 2012 rozhodol o tom, že Slovenská republika porušila článok 5 Dohovoru a sťažovateľovi, ktorý bol nezákonne vo väzbe od 26. mája 2005 do 15. novembra 2005 priznal z titulu nemajetkovej ujmy sumu 8 000 eur. Prihliadol pritom aj na čiastočné odškodnenie, ktoré sťažovateľovi priznal Ústavný súd SR v sume 1 970 eur. Sťažovateľ pritom požadoval sumu 163 646 eur. (Obdobne rozhodnutia ESLS : Petrov proti Slovenskej republike - 8.000 eur, Horváth proti Slovenskej republike - 4.200 eur). V ďalšej veci Najvyšší súd SR uznesením sp.zn. 3Cdo/25/2019 zrušil rozsudok odvolacieho súdu vo výroku, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvej inštancie o povinnosti zaplatiť žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 27 000 eur. V danom prípade nezákonné trestné stíhanie trvalo 13 rokov, pričom súd priznal žalobcovi po 9000 eur za dva trestné činy, pre ktoré bolo žalobcovi vznesené obvinenie a sumu 9000 eur za obmedzenie osobnej slobody v trvaní od 28.9.1999 do 27.6.2000. Dovolací súd sa však s takto stanovenou výškou nemajetkovej ujmy nestotožnil. Z jeho rozhodnutia vyplýva: „Určenie výšky primeranej náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym postupom

orgánu štátu nesmie predstavovať ľubovôľu alebo absolútnu voľnú úvahu súdu, ktorá by nepodliehala žiadnemu hodnoteniu. Všeobecný súd je povinný výšku tejto náhrady po náležitom zistení rozhodujúcich skutkových okolností, v nadväznosti na ktoré pri právnom posudzovaní veci prihliadne aj na iné právne predpisy slovenského právneho poriadku upravujúce odškodnenie (napr. zákon č. 215/2006 Z. z. o odškodňovaní osôb poškodených trestnými činmi) a zohľadní aj právne závery, ku ktorým v obdobných prípadoch dospela judikatúra Ústavného súdu SR a Európskeho súdu pre ľudské práva.“ (Zo súdnej praxe 5/2019).

V danom prípade bolo nezákonným rozhodnutím síce uznesenie o vznesení obvinenia ČVS: ORP - 459/OEK-NZ-2005 z 23.02.2011, avšak prvé rozhodnutie, ktorým sa začalo trestné stíhanie proti žalobcovi bolo zo dňa 23.2.2006 a po opakovaných zrušeníach procesných rozhodnutí vyšetrovateľa zo strany prokurátora, bolo definitívne začaté trestné stíhanie voči žalobcovi až uvedeným rozhodnutím zo dňa 23.2.2011 a ukončené oslobodením spod obžaloby rozsudkom Okresného súdu Nové Zámky č.k. 2T/69/2013 zo dňa 5.2.2014 z dôvodu, že skutok nie je trestným činom. Intenzívne psychické prežívanie trestného stíhania počas ôsmich rokov sa nesporne prejavilo najmä v jeho súkromnom živote a v napätom vzťahu so svojimi najbližšími. Uvedené tvrdil nielen žalobca, ale aj vypočutí svedkovia, ktorí zhodne potvrdili, že táto psychická záťaž sa prejavila v nadmernom zajakávaní sa žalobcu, jeho dcéra [REDAKOVANÉ] uviedla, že začal byť výbušný, nervózny, uzatváral sa do seba, stránil sa ich, čo ovplyvnilo ich vzťah a vzťah s jej deťmi. Rovnako žalobcova sestra [REDAKOVANÉ] vypovedala, že bol výbušný, striedali sa mu nálady, aj na ňu samu to zle vplývalo, lebo to s ním prežívala. Tiež uviedla mená troch žalobcových priateľov, ktorí sa od neho odvrátili. Odvolací súd ďalej uvádza, že intenzívne negatívne prežívanie trestného stíhania nebolo ovplyvnené hroziacim vysokým trestom, vychádzalo skôr z psychického nastavenia žalobcu. Za rozhodné súd považoval práve vnímanie negatívneho stavu žalobcu v tom zmysle, že žalobca od začiatku tvrdil, že je nevinný. Žalobca popieral svoju vinu, ako sám uviedol, vysvetľoval to orgánom činným v trestnom konaní počas niekoľkoročného trestného stíhania a sám nechápal, prečo bol obvinený. Vzhľadom k uvedeným dôvodom odvolací súd považoval za primeranú výšku nemajetkovej ujmy sumu 3 500 eur, keďže mal preukázaný negatívny zásah do psychiky žalobcu, čo malo nepriaznivé dôsledky predovšetkým v jeho rodinnom prípade

spoločenskom živote. Výšku priznanej ujmy súd považoval za dostačujúcu vzhľadom k tomu, že žalobca bol stíhaný na slobode, pričom v konaní nebol preukázaný iný závažný následok trestného stíhania. Navyše je potrebné zdôrazniť, že porovnaním nemajetkovej ujmy žalobcu v jeho spoločenskom, rodinnom živote spôsobenej nezákonným rozhodnutím v porovnaní s morálnou škodou spôsobenou trestným činom sexuálneho násillia alebo sexuálneho zneužívania, za ktorý je možné poskytnúť morálne odškodnenie 5.200 eur, sa javí nemajetková ujma v sume 4.000 eur dostačujúca, pretože z dokazovania nevyplývalo, že by ujma, ktorú utrpel, prevyšovala následky na poškodených uvedenými trestnými činmi.»

22. Ústavný súd po preskúmaní napadnutého rozhodnutia krajského súdu nevyhodnotil argumentáciu sťažovateľa ako spôsobilú spochybnit' ústavnú udržateľnosť právnych záverov krajského súdu. Odôvodnenie napadnutého rozhodnutia dostatočne objasňuje skutkový a právny základ rozhodnutia, pričom spôsob odôvodnenia napadnutého rozhodnutia nie je v rozpore so zárukami vyplývajúcimi zo základného práva na súdnu ochranu či práva na spravodlivé súdne konanie a nemožno mu vyčítať arbitrárnosť. Podľa názoru ústavného súdu krajský súd v napadnutom rozhodnutí uviedol dostatok skutkových a právnych dôvodov na spravodlivé rozhodnutie a svoj záver, prečo nepriznal sťažovateľovi peňažnú satisfakciu v ním požadovanej (neprimeranej) výške a prečo považoval ním priznanú sumu za primeranú peňažnú satisfakciu, ústavne akceptovateľným spôsobom odôvodnil. Nesúhlas sťažovateľa s obsahom napadnutého rozhodnutia krajského súdu nie je dôkazom o jeho neústavnosti a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor všeobecného súdu svojím vlastným.

23. Sťažovateľ porušenie základného práva na náhradu škody odôvodňuje neprimeranosťou krajským súdom priznanej náhrady nemajetkovej ujmy, ktorá je podľa sťažovateľa nedostatočná, a tým nespravodlivá. Porušenie základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie vidí sťažovateľ v nesprávnej aplikácii § 17 zákona č. 514/2003 Z. z. krajským súdom a nerešpektovaním povinnosti súdu rozhodovať v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou (čl. 2 ods. 2 CSP).

24. Podľa § 17 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z. v prípade, ak iba samotné konštatovanie porušenia práva nie je dostatočným zadosťučinením vzhľadom na ujmu spôsobenú nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom, uhrádza sa aj nemajetková ujma v peniazoch, ak nie je možné uspokojiť ju inak.

25. Podľa § 17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z. výška nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa odseku 2 sa určuje s prihliadnutím najmä na

- a) osobu poškodeného, jeho doterajší život a prostredie, v ktorom žije a pracuje,
- b) závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k nej došlo,
- c) závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v súkromnom živote,
- d) závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v spoločenskom uplatnení.

26. Podľa § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. výška náhrady nemajetkovej ujmy priznaná podľa odseku 2 nemôže byť vyššia ako výška náhrady poskytovaná osobám poškodeným násilnými trestnými činmi podľa osobitného predpisu.

27. Ústavný súd sa stotožňuje s tvrdením sťažovateľa, že ustanovenie § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z., limitujúce hornú hranicu výšky náhrady nemajetkovej ujmy, nemožno aplikovať na prípady, keď nezákonné rozhodnutie bolo vydané pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti (t. j. pred 1. januárom 2013). Podľa názoru ústavného súdu však z citovanej časti odôvodnenia napadnutého rozhodnutia ani nevyplýva jeho aplikácia na prípad sťažovateľa, keď krajský súd, vychádzajúc z kritérií pre určenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch stanovených v § 17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z., považoval za primeranú a dostatočnú náhradu priznanú sťažovateľovi v sume 4 000 € vzhľadom na preukázaný negatívny zásah na psychiku žalobcu s nepriaznivými dôsledkami na jeho rodinný a spoločenský život, ako aj na skutočnosť, že žalobca nebol stíhaný väzobne, pričom v konaní nebol preukázaný ani iný závažný následok trestného stíhania. Krajský súd s poukazom na judikatúru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“), ako aj na rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) zároveň vzal do úvahy aj iné právne predpisy právneho poriadku Slovenskej republiky, upravujúce odškodnenie (aktuálne účinný zákon č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších

predpisov, pozn.) a zdôraznil, že nemajetková ujma žalobcu nie je väčšia v porovnaní s morálnou ujmom spôsobenou trestným činom sexuálneho násillia či sexuálneho zneužívania, preto sa javí dostačujúcou.

28. Uvedený postup krajského súdu pri odôvodňovaní svojho právneho záveru preto nemožno považovať za svojvoľný či arbitrárny. Krajský súd ústavne konformným spôsobom vyhodnotil a aplikoval na prípad sťažovateľa relevantné právne normy, pričom ústavný súd nezistil takú aplikáciu ustanovenia § 17 zákona č. 514/2003 Z. z. krajským súdom, ktorá by bola popretím jeho účelu či zmyslu. Vzhľadom na krajským súdom citovanú judikatúru najvyššieho súdu či ESLP, z ktorej krajský súd vychádzal pri odôvodňovaní svojho právneho záveru, nemožno súhlasiť ani s námietkou sťažovateľa o nerešpektovaní čl. 2 ods. 2 CSP. Keďže záveru krajského súdu nemožno vyčítať arbitrárnosť ani svojvoľnosť, v konečnom dôsledku nemohlo dôjsť ani k porušeniu čl. 46 ods. 3 ústavy.

29. Zároveň sa nemožno stotožniť s kritikou sťažovateľa o nespravodlivom priznávaní výrazne nižších náhrad nemajetkovej ujmy osobám poškodeným nezákonným trestným stíhaním v porovnaní s osobami, do osobnosti ktorých bolo zasiahnuté medializáciou. Náhrada nemajetkovej ujmy v prípadoch, na ktoré sťažovateľ poukázal v ústavnej sťažnosti, má totiž základ v aplikácii iného právneho predpisu, ktorým je Občiansky zákonník (ustanovenia § 11 a nasl.), a vychádza z iných okolností, keďže prípady zásahov do osobnostných práv v mediálnom priestore sa vyznačujú širokou publicitou a z hľadiska intenzity zásahu či jeho dôsledkov sú preto posudzované prísnejšie. Vzhľadom na odlišnosť aplikovanej právnej úpravy, ako aj špecifickú povahu zásahov do osobnostných práv v mediálnom priestore požiadavka sťažovateľa na zjednotenie náhrad pri odškodňovaní nemajetkovej ujmy v týchto prípadoch s náhradami za nemajetkovú ujmu spôsobenú nezákonným rozhodnutím nemá právne ani racionálne opodstatnenie.

30. Ústavný súd sa vzhľadom na uvedené nedomnieva, že by napadnuté rozhodnutie krajského súdu bolo možné kvalifikovať ako nezlučiteľné so základným právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy či právom na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, resp. základným právom na náhradu škody podľa čl. 46 ods. 3 ústavy,

preto ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

31. S prihliadnutím na odmietnutie ústavnej sťažnosti rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľa v nej uplatnených stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. novembra 2020

Martin Vernarský
predseda senátu